

Hvilke spørgsmål møder man om Bibelen, når man er ude at holde foredrag om den – eller i forbindelse med et Bibelmaraton? Det har vi bedt Kai Kjær-Hansen svare på.

I dette og de næste to numre af Nyt fra Det Danske Bibelselskab vil Kai Kjær-Hansen således på denne plads i bladet indvie læserne i nogle af de spørgsmål, han ofte får, og de svar han giver, når han er ude at holde foredrag.

Hvor sikker er den græske »grundtekst« til NT?

Det Nye Testamente (NT) indeholder 27 skrifter. De er alle skrevet på græsk og på papyrus. Originalmanuskripterne findes ikke længere, kun afskrifter. Og afskrifterne er ikke ens. Hvad betyder det for vort syn på den græske »grundtekst«?

TEKST KAI KJÆR-HANSEN

Det første trykte nytestamente på græsk

Den første trykte udgave af NT på græsk blev til på initiativ af Erasmus af Rotterdam i 1516.

Han brugte hovedsagelig to håndskrifter fra det 12. århundrede og sammenlignede dem med et par andre. Erasmus' græske testamente var det, som Luther et par år senere brugte til sin oversættelse af NT til tysk.

I dag er vi langt bedre stillede. Mens Erasmus kun havde 4-5 sene håndskrifter fra Middelalderen til sin rådighed, har vi over 5.000, hvoraf mange er langt ældre.

Textus Receptus

Efter Erasmus arbejdede teologerne videre, og flere håndskrifter blev inddraget. I begyndelsen af 1600-tallet var man nået frem til en tekstform, som eftertiden kaldte *Textus Receptus*, dvs. den anerkendte tekst, den standardiserede tekst.

Hvad gør man med 30.000 varianter til NT?

Selv om man nu havde en standardiseret græsk tekst til NT, som bibeloversættere brugte helt op til omkring år 1900, arbejdede forskerne videre. Flere og flere manuskripter dukkede op. I 1707 kunne John Mill fra Oxford fremlægge en udgave med omkring 30.000 vari-

anter, dvs. forskellige læsemåder i de manuskripter, han havde kendskab til. Det forkrækkede en del, bl.a. den unge student Johann Albrecht Bengel, som studerede teologi i Tübingen. Han var overvist om, at NT var Guds ord. Men hvordan kunne Guds ord have 30.000 varierende læsemåder?

Bengel satte sig for at studere det. Han opstillede kritiske principper for, hvad der måtte betragtes som mere oprindeligt end andet. For eksempel mente han, at det ikke er nok at tælle manuskripter, de skal vurderes. Hvad betyder det? Har man fx 100 manuskripter foran sig, og de 99 er enige om én læsemåde, hvad hjælper så det, hvis disse 99 alle er afskrifter af et (forholdsvis) dårligt og yngre forlæg, mens det ene, der er tilbage, er langt ældre og bedre? Skal man så ikke vælge det ene? Bengel forsøgte at placere de forskellige håndskrifter i grupper eller »familier«. Og han udfærdigede forskellige principper, som blev brugt til at sandsynliggøre, at en tekstform var mere oprindelig end en anden.

Situationen i dag

Efter Bengel fortsatte arbejdet, og flere og flere manuskripter til NT kom for dagen. I 1860'erne blev to store håndskrifter fra omkring midten af 300-tallet publiceret. Det ene var fundet på St. Katarina-klosteret i Sinaj og

bærer derfor navnet *Sinaiticus*, det andet lå i Vatikanet og bærer navnet *Vaticanus*. Desuden blev en del manuskripter på papyrus opdaget i den periode, det ældste dateres til første tredjedel af 100-tallet. Hermed er man kommet meget tæt på det tidspunkt, hvor NT oprindeligt er blevet affattet.

Moderne bibeloversættere sidder naturligvis ikke med de gamle håndskrifter foran sig, når de oversætter – heller ikke dem, der sidst oversatte NT til dansk. De sidder med en lille bog på græsk, en såkaldt tekstkritisk udgave af NT. Den er ikke mere end 11,5 cm bred, 16 cm høj og kun 2,5 cm tyk, men indeholder foruden teksten et væld af tekstkritiske oplysninger i noteapparatet. Her er nedfældet resultatet af et møjsommeligt (og imponerende) forskningsarbejde med de mange håndskrifter. Bag disse forskere står bibelselskaberne, som naturligvis ikke blot er ivrige efter at få Bibelen oversat til så mange sprog som muligt, men også i at få en så god »grundtekst« som overhovedet muligt.

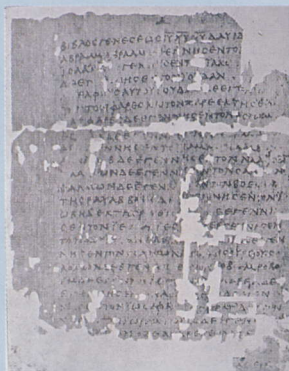
Ingen grund til bekymring

Selv om antallet af varianter er vokset i takt med, at antallet af græske håndskrifter er vokset, er der ingen grund til bekymring. Snarere tværtimod! Det, der kaldes »grundteksten«, er ganske vist en *konstrueret* tekst. Men de fleste er enige om, at den må antages at ligge meget tæt på den oprindelige tekst.

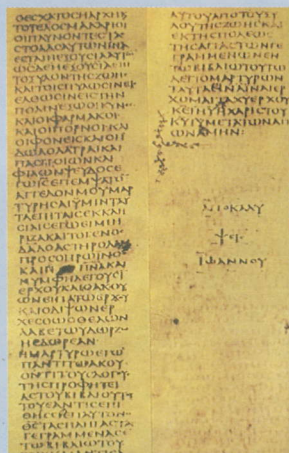
Hovedsagen er klar, når det drejer sig om indholdet. Det var den nu også i Erasmus' græske testamente, selv om vores er langt bedre. Når man læste det – og Luthers oversættelse til tysk – fik man også klar besked om, hvad frelse ved tro på Jesus betyder.

Afslutningen på Fadervor

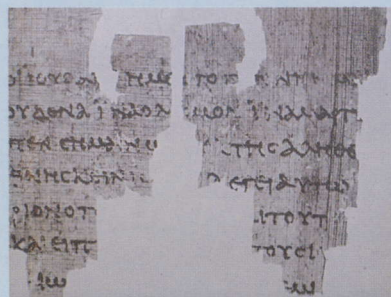
Når vi beder Fadervor, afsluttes denne bøn med ordene: »For dit er Riget og magten og æren i evighed! Amen.« Men disse ord findes ikke i de ældste håndskrifter. Når de alligevel er medtaget i 1992-oversættelsen, skyldes det hensynet til traditionen. Men i en note gøres dette klart med ordene: »Denne afsluttende lovprijsning er først bevidnet i senere håndskrifter.«

»Indledning til Det Ny Testamente« af Frederik Torm.
Matt. 1,1-12

Fra håndskriftet *Sinaiticus*, et af de ældste og vigtigste håndskrifter fra 1. halvdel af 4. årh. e.Kr. Teksten er Åb 22.

Det ældste håndskrift fra NT, Papyrus Ryland, ca. 125 e.Kr. Forsiden er Joh 18, 31-33 og bagsiden er Joh 18,37-38